

FOGARASI BÉLA

1891. július 25. Budapest – 1959. április 28. Budapest

Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár

FŐBB TISZTSÉGEI

A Társadalmi Szemle főszerkesztője	1946. február–1953. szeptember
Az MTA alelnöke	1955. május 28.–1959. április 28.
Az MTA Filozófiai Intézete igazgatója	1957. szeptember–1959. április 28.
Az MSZMP KB tagja	1957. június 29.–1959. április 28.

PÁLYÁJA

Értelmiségi családból származott, apját Fried Samunak, anyját Schütz Eugéniának hívták. Apja a család nevét 1902-ben magyarosította Fogarasira.

1909-ben a Budapest VII. kerületi állami gimnáziumban érettségizett, beiratkozott a budapesti egyetemre, később a heidelbergi egyetemen tanult tovább. 1913-ban a magyar fővárosba visszatérve bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1919-ig a budapesti VI. kerületi központi felsőkereskedelmi iskolában óraadó tanárként dolgozott. 1915-ben Balázs Bélával és Lukács Györggyel kezdeményezte a Vasárnapi Társaság (Vasárnapi Kör) megalapítását, ahol filozófiai, esztétikai kérdéseket vitattak meg. 1917. márciusban elindította a Szellemi Tudományok Szabad Iskoláját, gyakran szerepelt a Társadalomtudományi Társaság rendezvényein is. Részt vett a Galilei Kör háborúellenes akcióiban. 1918 őszén társaival csatlakozott a Magyar Nemzeti Tanácshoz. 1918. decemberben belépett a november végén megalakított Kommunisták Magyarországi Pártjába. Cikkeket írt a *Vörös Újság* számaiba. A Tanácsköztársaság alatt a Marx–Engels Munkásegyletem igazgatójaként, a Közoktatási Népbiztosság felsőoktatási csoportja vezetőjeként tevékenykedett.

A proletárdiktatúra bukása (1919. augusztus 1.) után Bécsbe emigrált, ahol az Orosz Távíratok szerkesztőségében kapott munkát. Tudományos érdeklődése ekkor már a marxista-leninista alapon álló filozófiatörténet, az ismeretelmélet, a tudományelmélet és elsősorban a logika felé fordult. 1921-től Berlinben Németország Kommunista Pártja központi bizottságának munkatársaként a párt lapjait szerkesztette. 1930-ban Moszkvába költözött. Előbb a Kommunista Internacionálé (Komintern) központjában dolgozott, 1933-ban a Világgazdasági és Világpolitikai Intézet munkatársa lett, 1934-

től egyetemi tanári címet kapott. A második világháború alatt antifasiszta iskolákat vezetett.

1945-ben hazatért, 1946-tól a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium miniszteri osztályfőnöke volt, 1948-tól a Pázmány Péter Tudományegyetem (1950-től Eötvös Loránd Tudományegyetem) Bölcsészettudományi Karán a gyakorlati filozófia nyilvános rendes tanáraként, illetve 1951-től egyetemi tanáraként, 1949-től a filozófia tanszék vezetőjeként is működött. 1946. február és 1953. szeptember között egyúttal a Magyar Kommunista Párt, illetve a Magyar Dolgozók Pártja társadalomtudományi folyóirata, a *Társadalmi Szemle* főszerkesztője is volt.

1948. júliusban a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjává választották, az év novemberében igazgatósági, 1949. októberben rendes tag lett. Az MTA II. Osztálya elnökeként (1949. november–1955. május) jelentős szerepet játszott az Akadémia szovjet típusú átalakításában, 1955. májustól haláláig pedig a köztestület alelnöke volt.

1953-ban kinevezték a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektorának. 1957 őszén az MTA akkor felállított Filozófiai Intézete első igazgatója lett. A Magyar Szocialista Munkáspárt 1957. júniusi országos pártértekezletén bekerült a Központi Bizottság tagjai közé, a testületnek élete végéig tagja maradt.

FŐ MŰVEI

Az ítélet voluntaristikus elmélete. Hornyánszky Nyomda, Budapest, 1913.

Kommunista politika - kommunista kultúra. Közoktatásügyi Népbiztosság, Budapest, 1919.

Bevezetés a marxizmus filozófiájába. Europa Kiadó, Bécs, 1922.

Marxizmus és logika. Szikra Kiadó, Budapest, 1946.

Tudomány és demokrácia. Szikra Kiadó, Budapest, 1948.

Logika. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1951.

Filozófiai előadások és tanulmányok. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1952.

Tudomány és szocializmus. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1956.

Parallele und Divergenz, Ausgewählte Schriften. Szerk. Tallár Ferenc. MTA Filozófiai Intézete, Budapest, 1988.

IRODALOM

Karádi Éva: Fogarasi Béla. Egy értelmiségi elitpálya a XX. században. *Medvetánc*, 1983.

Karácsony András: A mannheimi tudásszociológia filozófiai előzményeiről. Lukács György és Fogarasi Béla hatása. In *Fiatal oktatók műhelytanulmányai*. ELTE ÁJTK, Budapest, 1985).

A Magyar Tudományos Akadémia tagjai. I. kötet. A-H. Főszerkesztő Glatz Ferenc. MTA Társadalomkutató Központ-Tudománytár, Budapest, 2003. 356–357.

Scheibner Tamás: *A magyar irodalomtudomány szovjetizálása. A szocialista realista kritika és intézményei, 1945–1953*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014.

Horváth Pál: A Filozófiai Intézet története. http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/Horvath_Pal_A_filozofiai_intezet_tortenete.pdf (A letöltés ideje 2015. december 3.)